Actieplan ter bestrijding van mensensmokkel 2015-2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2
1.1. Kader en definitie 2
1.2. Context 2
1.3. Mensensmokkel in België 4
2. De wetgevende maatregelen verder versterken met het oog op de bestrijding van de netwerken 6
3. Welk strafrechtelijk beleid met het oog op de bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel? Smokkelaars vaker vervolgen 6
4. Situaties van mensensmokkel identificeren op basis van geldstromen en witwaspraktijken 7
5. De controleacties voortzetten en diversifiëren 8
6. Betere kennis van het fenomeen 10
7. De inspanningen inzake opleiding voortzetten 12
8. In de landen van herkomst informeren over de aan mensensmokkel verbonden risico's 13
9. Voorzien in een correcte doorverwijzing van de personen die werden onderworpen aan zwaardere vormen van mensensmokkel, met bijzonder aandacht voor de minderjarigen 15
10. Internationale follow-up 17

1. Inleiding

1.1. Kader en definitie

Dit actieplan heeft enkel betrekking op de bestrijding van mensenSMOKKEL. Het is belangrijk te onderstrepen dat er twee onderscheiden criminaliteitsfenomenen bestaan, die evenwel vaak door elkaar worden gebruikt: mensenHANDEL en mensenSMOKKEL.

Bij mensensmokkel gaat het om een schending van de rechten of van de veiligheid van de Staat want de grenzen van een Staat worden op illegale wijze overschreden.

Mensenhandel maakt een schending van de rechten van het individu uit. Het gaat om de uitbuiting van personen.

In de internationale en Belgische instrumenten wordt een onderscheid gemaakt tussen mensenhandel en mensensmokkel als criminaliteitsfenomenen.

Mensenhandel betreft hoofdzakelijk de uitbuiting van personen, bijvoorbeeld in het kader van werk, de seksindustrie, de gedwongen bedelarij of het tegen zijn wil moeten plegen van misdrijven. Zowel Belgen als vreemdelingen kunnen het slachtoffer ervan zijn. Mensensmokkel heeft betrekking op de hulp die wordt geboden bij de binnenkomst of het verblijf op het Belgische grondgebied met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren, met andere woorden het gaat om acties van de mensensmokkelaars die in ruil voor aanzienlijke geldsommen de clandestiene doortocht van personen organiseren, vaak in bijzonder gevaarlijke omstandigheden. Het betreft hier alleen vreemdelingen afkomstig uit landen buiten de EEC-zone (gelet op de regels inzake het vrije verkeer van personen die binnen de EU gelden).

Beide fenomenen zijn verschillend, maar hebben veel raakvlakken. Het gebeurt vaak dat gesmokkelde mensen daarna het slachtoffer worden van uitbuiting. De personen die werden onderworpen aan mensensmokkel bevinden zich immers in een illegale situatie en de daders van mensenhandel maken hiervan handig gebruik, bijvoorbeeld door die personen onder druk te zetten.

België bestrijdt ook de mensenHANDEL. Die strijd is omschreven in een afzonderlijk actieplan.

1.2. Context

Hoewel het fenomeen thans vaker ter sprake komt ingevolge de huidige migratiecrisis, kwamen eerder reeds ernstige gevallen in de actualiteit. Enkele jaren geleden kwamen achtenvijftig personen uit China om door verstikking in een uit Zeebrugge vertrokken

koelwagen[1]. Elk slachtoffer had om en bij de 7 500 euro betaald in een poging om het Verenigd Koninkrijk te bereiken.

In de context van de huidige crisis heeft het fenomeen zich jammer genoeg meermaals voorgedaan, zoals bijvoorbeeld toen in augustus 2015 in Oostenrijk eenenzeventig doden werden ontdekt in een vrachtwagen.

Actuele dossiers illustreren vrij goed de technieken die de smokkelaars gebruiken: sommigen bieden transporten "met garantie" aan; dat wil zeggen dat de personen die het onderwerp zijn van smokkel een hogere prijs betalen, maar enkel nadat zij hun bestemming hebben bereikt. De mensensmokkelaars deinzen niet ervoor terug om die personen in gevaar te brengen. Dat was het geval in een Brussels gerechtelijk dossier, waarin de slachtoffers van een Albanees netwerk, waaronder minderjarigen, in een koelwagen werden verstopt[2]. Soms wordt ook geweld gebruikt. Er is ook concurrentie tussen de netwerken die marchanderen met "de controle" die zij over bepaalde plaatsen ("safe houses" ...) kunnen hebben.

Het gebeurt ook dat bepaalde leden van die netwerken pogen te infiltreren in de Belgische opvangstructuren, wat een gevaar betekent voor de slachtoffers van mensenhandel en zwaardere vormen van mensensmokkel[3].

België wordt vooral geconfronteerd met mensensmokkel over land, maar uiteraard worden gelijkaardige activiteiten aangetroffen op de Middellandse Zee, in het kader van pogingen tot overtocht in precaire en mensonwaardige omstandigheden tegen een buitensporige vergoeding. Ook de Noordzee is daarvan niet gevrijwaard, aangezien het Verenigd Koninkrijk een van de reisdoelen van de mensensmokkelaars is.

Hoewel het niet altijd het geval is, komen een aantal gesmokkelde mensen nadien in een precaire situatie terecht, waardoor zij kwetsbaarder worden voor mensenhandel. Bovendien gaan mensensmokkel en mensenhandel in bepaalde gevallen hand in hand. De gesmokkelde personen worden in het bijzonder tijdens het traject uitgebuit, met het oog op de terugbetaling van de aangegane schulden. De Verenigde Naties schatten dat twee van de belangrijkste smokkelroutes (Afrika naar Europa en Zuid-Amerika naar Noord-Amerika) op slechts één jaar tijd zes miljard dollar aan criminele inkomsten zouden hebben opgebracht[4].

Het Migration Policy Institute stelt dat de overgrote meerderheid van de onregelmatige immigranten werd gesmokkeld.[5] Het ICMPD schatte dat meer dan 50 % van de irreguliere migranten die per jaar van Afrika naar de EU komen, hulp kregen van

[1] In 2000.
[2] Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel, Myria, 2015, blz. 78-79
[3] Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel, Myria, 2015, blz. 81
[4] http://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html
[5] Securing Borders. The Intended, Unintended and Perverse Consequences, p.7. Migration Policy Institute 2014

mensensmokkelaars[6]. UNODC schat dat 55 000 van de irreguliere immigranten die in 2010 van Afrika naar Europa kwamen, waren gesmokkeld[7].

Die verschillende vaststellingen zijn punctueel in die zin dat de gevolgde wegen en de technieken van de criminelen voortdurend evolueren. Die evoluties verdienen aandacht.

Om die verschillende redenen is de strijd tegen mensensmokkel een prioriteit. Of het nu gaat om mensensmokkel of mensenhandel, beide criminaliteitsfenomenen beogen ellende uit te buiten en stellen de personen bloot aan aanzienlijke risico's tijdens de reis en aan uitbuiting wanneer zij op hun bestemming zijn aangekomen.

1.3. Mensensmokkel in België

Mensensmokkel is in België een gekend fenomeen waartegen reeds verschillende jaren wordt gestreden via de invoering van specifieke instrumenten.

België is een transit- en bestemmingsland. Zo willen een bepaald aantal personen zich bijvoorbeeld bij hun gemeenschap in België voegen terwijl anderen vanuit ons land doorreizen naar andere landen. Veel smokkelaars zijn bovendien gespecialiseerd in de organisatie van de overtocht naar het Verenigd Koninkrijk. België is dus een belangrijk knooppunt voor mensensmokkelaars.

Het is bekend dat de smokkelaars gebruik maken van de autosnelweg E40 (maar ook van de andere verkeerswegen en autosnelwegen). Algemeen worden de parkings of de omgeving ervan langs de autosnelwegen gebruikt als inschepingsplaatsen. De smokkelaars beschikken in verschillende steden of gemeenten in het land over "schuilplaatsen" waar zij de gesmokkelde personen "onderbrengen" in afwachting dat de gelegenheid zich aanbiedt om het traject naar het Verenigd Koninkrijk voort te zetten.

De gesmokkelde personen worden vaak vervoerd in erbarmelijke en gevaarlijke omstandigheden, samengepakt in vrachtwagens, soms achter valse wanden of in speciaal daartoe omgebouwde koffers.

Uit de gegevens van de politie blijkt dat 207 smokkelaars werden aangehouden in 2014.

Uit de veroordelingsgegevens blijkt dat in datzelfde jaar een vijftigtal definitieve veroordelingen werden uitgesproken.

Sinds 2011 zijn in een omzendbrief van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken, de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en het College van procureurs-generaal gespecialiseerde magistraten aangewezen die belast zijn met deze

[6]Van Moppes, The African migration movement
[7]UNODC (2010), Transnational Organised Threat Assessment

aangelegenheid. Zij moeten de acties coördineren die in hun gerechtelijk arrondissement worden ondernomen.

Regelmatig werden diverse controleacties gepland: de controleacties van de politiezones en de federale wegpolitie in de kuststreek (parkings E40 – "Storm"), de geïntegreerde politieacties (politiezones, wegpolitie, federale gerechtelijke politie) in de havens, in de benzinestations en op de parkings ("Hastapark"), de controles op de treinen, de controles langs de E40 uitgevoerd door de politiezone Gent, de wegpolitie van West-Vlaanderen en de federale gerechtelijke politie ("Vlucht") ...

De regering heeft ook rekening gehouden met de situatie van de gesmokkelde personen door de mogelijkheid te bieden om in de meest ernstige gevallen gebruik te maken van de bestaande bescherming in het kader van mensenhandel.

Bovendien heeft België de toepasselijke straffen drastisch verhoogd. Sinds 2013 moeten de boetes in het kader van zowel mensensmokkel als mensenhandel immers worden vermenigvuldigd met het aantal slachtoffers.

De Dienst Vreemdelingenzaken werkt in bepaalde landen ook mee aan informatieprogramma's betreffende de risico's die verbonden zijn aan de illegale migratie (risico op mensensmokkel of mensenhandel).

De aanstelling van voogden voor de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen tot slot is een belangrijk middel om te voorkomen dat zij in een precaire situatie terechtkomen.

Terwijl elementen inzake mensensmokkel vroeger werden opgenomen in de actieplannen ter bestrijding van mensenhandel, is het nu noodzakelijk gebleken een specifieker plan eraan te wijden.

Voortaan is er dus een actieplan "mensenhandel" (al goedgekeurd in juli 2015) en een actieplan "mensensmokkel", beide opgesteld binnen de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en mensenhandel. De verantwoordelijke ministers en diverse instellingen die in de Cel vertegenwoordigd zijn, zijn daarom betrokken bij het mechanisme. Dit actieplan "mensensmokkel" is een addendum bij het actieplan inzake mensenhandel. Hoewel het een volwaardig plan is, moet het worden gelezen in samenhang met hetgeen waarin reeds is voorzien inzake mensenhandel. In casu kunnen bepaalde maatregelen die eerder aan bod kwamen in het actieplan "mensenhandel"soms betrekking hebben op mensensmokkel.

Iedere verantwoordelijke overheid is uiteraard zelf bevoegd voor de initiatieven die haar aangaan.

2. De wetgevende maatregelen verder versterken met het oog op de bestrijding van de netwerken

Zowel inzake mensensmokkel als mensenhandel is de Belgische wetgeving reeds bijzonder duidelijk. Zij werd gewijzigd in 2005 en in 2013. Ten eerste worden de strafrechtelijke geldboetes voortaan vermenigvuldigd met het aantal slachtoffers, ten tweede zijn maatregelen genomen om de verbeurdverklaring van de criminele vermogens te vergemakkelijken.

De bijzondere opsporingstechnieken kunnen met inachtneming van de wettelijke voorwaarden worden toegepast in het kader van de zwaardere vormen van die misdrijven of wanneer elementen de mogelijkheid bieden verzwarende omstandigheden vast te stellen.

De wijziging van de wetgeving (artikel 90 ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering) zal worden onderzocht opdat bijzondere opsporingstechnieken zouden kunnen worden gebruikt voor de "minder zware" vormen van mensensmokkel.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
De mogelijkheid om de bijzondere opsporingstechnieken in te zetten in gevallen van mensensmokkel zonder aanwezigheid van verzwarende omstandigheden zal worden onderzocht.	Minister van Justitie	2016

3. Welk strafrechtelijk beleid met het oog op de bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel? Smokkelaars vaker vervolgen

De gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en het College van procureurs-generaal inzake het opsporings- en vervolgingsbeleid betreffende mensensmokkel Col 04/2011 vormt een belangrijke pijler van de ten uitvoer gelegde beleidsmaatregelen.

Net als voor mensenhandel, voorziet die omzendbrief in gespecialiseerde magistraten in alle gerechtelijke arrondissementen en in de regelmatige organisatie van coördinatievergaderingen op lokaal vlak.

Hij bevat tevens, in de vorm van bijlagen, praktische instrumenten voor de onderzoekers en de magistraten: indicatoren, een politieschema, een glossarium ...

Hij is het onderwerp geweest van een eerste deel evaluatie die dit jaar ter beschikking werd gesteld van het College van procureurs-generaal. In het kader daarvan werden bepaalde aanbevelingen geformuleerd.

Met die aanbevelingen moet rekening worden gehouden in het kader van een aanpassing van de omzendbrief, zoals hierna vermeld.

Omzendbrief Col 04/2011 moet worden aangepast teneinde daarin te voorzien in de uitvoering van onderzoeken zoals het financieel onderzoek met het oog op beslagleggingen en verbeurdverklaringen, het bijzonder onderzoek naar de vermogensvoordelen bedoeld in artikel 524*bis* van het Wetboek van Strafvordering en het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek bedoeld in artikel 464/1 e.v. van het Wetboek van Strafvordering.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
Aanpassen van de omzendbrief betreffende de opsporing en vervolging van mensensmokkel	Minister van Justitie/minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid/staatssecretaris voor Asiel en Migratie/College van procureurs-generaal	Te bepalen (Overleg CPG en ministers)

4. Situaties van mensensmokkel identificeren op basis van geldstromen en witwaspraktijken

In de verschillende verslagen inzake mensenhandel van het Centrum voor gelijkheid van kansen/Federaal Migratiecentrum (Myria) is herhaaldelijk gewezen op het belang van de identificatie van de mensenhandel- en mensensmokkelnetwerken. In zijn Jaarverslag Mensenhandel 2013 verdient het volgens het Centrum aanbeveling dat zo snel mogelijk een uitgebreid financieel onderzoek wordt aangevat. Dat biedt onder andere de mogelijkheid om op een meer doeltreffende wijze over te gaan tot de toepassing van de maatregelen betreffende inbeslagname en verbeurdverklaring. In het Jaarverslag 2015 wordt opnieuw gewezen op het belang van het financieel onderzoek, zowel in het kader van mensensmokkel als in het kader van wapen- en drugssmokkel[8].

Mensensmokkel en mensenhandel genereren veel criminele winst. In haar jaarverslag 2012 meldt de CFI dat zij datzelfde jaar vierenvijftig dossiers inzake mensensmokkel of mensenhandel ontving. De inkomsten uit die activiteiten werden geraamd op 16 miljoen euro. Er moet worden opgemerkt dat het gaat om dossiers die in de loop van een jaar zijn geïdentificeerd en dat aan het fenomeen ook een verborgen kant zit, wat laat

[8] Myria, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, blz. 98

vermoeden dat die criminele activiteiten mogelijk met enorme winsten gepaard gaan, zowel in België als in de rest van de wereld.

Het opsporen en traceren van de geldstromen is van essentieel belang om criminele organisaties te vervolgen en hen te isoleren van de financiële middelen die zijn verkregen uit hun activiteiten.

Overeenkomstig hetgeen waarin reeds is voorzien in het actieplan "mensenhandel 2015 – 2019", zal een grotere bewustmaking van de financiële, juridische en boekhoudkundige professionals zorgen voor een kwalitatieve verbetering en een kwantitatieve toename van de aangiften van vermoedens die zij aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI - CTIF) moeten doorspelen.

Daartoe zal samen met het CFI een ad-hocwerkgroep worden samengesteld die informatietools/opleidingen voor de financiële sector moet uitwerken opdat meer aangiftes zouden worden gedaan bij het CFI.

Vervolgens zal de werkgroep alle nieuwe initiatieven inzake mensensmokkel en mensenhandel nemen die hij nuttig acht en daarover rapporteren aan de Interdepartementale Cel.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
Samenstelling van een werkgroep met het oog op het informeren van de financiële middens **De groep zal specifiek voor de financiële middens informatietools inzake mensenhandel en mensensmokkel uitwerken**	Ad-hocgroep Cel Mensenhandel en Mensensmokkel/CFI (de groep zal onder andere het CFI, de FOD Financiën, het CPG, enz. omvatten).	2016/2017

5. De controleacties voortzetten en diversifiëren

De acties die reeds bestaan (zie inleiding: Hastapark, Storm, Vlucht...) worden voortgezet. Op de parkings langs de E40 of op de autowegen die rechtstreeks of onrechtstreeks uitgeven op de E40 wordt een van de type acties herhaald die thans worden georganiseerd in Oost-Vlaanderen of in West-Vlaanderen (zoals op de parking Rotselaar).

De acties die thans worden uitgevoerd op het volledige grondgebied (MEDUSA) zijn veeleer gericht op de immigratie en de transmigratie, en bevatten niet altijd

basisbestanddelen met betrekking tot mensensmokkel. Tijdens de uitvoering van deze controles zal aandacht gegeven worden aan de verbanden tussen de verschillende problematieken.

De acties inzake mensensmokkel voor de volgende jaren zullen worden geënt op het actieplan tegen mensensmokkel van de Europese Unie (EMPACT) in samenwerking met de buurlanden. De Europese Unie verleent financiële bijstand in het kader van die acties. Met de aangrenzende landen zullen ook gezamenlijke onderzoeken worden gevoerd. In die context zullen in Europees verband gemeenschappelijke controles worden georganiseerd, op basis van de analyses van Europol en Frontex. De resultaten van de acties zullen worden meegedeeld aan het Bureau van de Interdepartementale Cel of in de Cel zelf, afhankelijk van de geplande vergaderingen.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
De controleacties op de door de smokkelaars gebruikte routes voortzetten en het aantal ervan opdrijven	Federale politie/minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid	2015 – 2017

De staatssecretaris voor Asiel en Migratie heeft in juni 2015 binnen het bestaande COTER-overleg (coördinatie terugkeer) een tijdelijke task force transmigratie in het leven geroepen met een operationele en praktische doelstelling in het kader van de onregelmatige migratie, ongeacht de vorm ervan. De opdrachten houden bijvoorbeeld verband met het administratieve beheer van de casussen of met de uitgevoerde controles. Strikt genomen is zijn doelstelling niet op mensensmokkel gericht, maar zij kan uiteraard verband ermee houden. Bij het einde van de tijdelijke task force worden de realisaties en het uitgebouwde netwerk ingebed in de reguliere werking van o.a. DAO (directie van de operaties inzake bestuurlijke politie)/cel migratie en het COTER-overleg. Één van de realisaties is om in de bestaande arrondissementele overlegmomenten mensensmokkel eveneens "transmigratie" als aandachtspunt op te nemen. Bestaande beeldvorming van de leiding van de operaties inzake bestuurlijke politie/cel migratie en Dienst Vreemdelingenzaken kan ook daar gedeeld worden.

Met betrekking tot de 'migratie' zullen COTER en de leiding van de operaties inzake bestuurlijke politie/cel migratie de maatregelen invoeren waarmee zij werden belast. In het kader van de mensensmokkelproblematiek zal erop worden toegezien dat informatie wordt uitgewisseld tussen het Bureau van de Cel Mensenhandel en Mensensmokkel en de werkgroep met het oogmerk ervoor te zorgen dat wordt gecommuniceerd over de diverse initiatieven.

In casu zal, indien nodig, bij de genomen initiatieven worden gewezen op de specifieke regels die gelden voor situaties van mensensmokkel.

6. Betere kennis van het fenomeen

Inzake mensenhandel is de kennis vrij uitgebreid ingevolge de documentatie-inspanningen die zijn geleverd door diverse actoren. Inzake mensensmokkel is de kennis echter minder uitgebreid.

Het is duidelijk dat bij de politie en de parketten en op het stuk van de veroordelingen reeds veel statistische informatie beschikbaar is (politioneel beeld, gedetailleerde vervolgingsgegevens, enz.).

Toch moeten leemtes worden opgevuld.

Op het stuk van de veroordelingen is bijvoorbeeld vastgesteld dat, in tegenstelling tot wat inzake mensenhandel wordt gedaan, bij de codering een vorm van dubbeltelling niet wordt uitgesloten. Dat betekent dat de codes en de registratiewijze van de informatie moeten worden gecorrigeerd.

Ook het IAMM (Informatie- en Analysecentrum Mensensmokkel en Mensenhandel) moet een minimale rol spelen. In eerste instantie werden veel inspanningen geleverd op het stuk van de kruising van de gegevens inzake mensenhandel. De doelstelling was echter te ambitieus in een context van beperkte middelen en vanuit technisch/juridisch oogpunt (verschillende gegevensbanken met verschillende soorten gegevens).

Het IAMM zal daarom opnieuw worden samengeroepen en zal zowel voor mensenhandel als voor mensensmokkel een algemeen schema uitwerken voor de gegevens die partners onderling moeten delen. Het zal gaan om een basisschema met de relevante cijfergegevens van de partners inzake mensensmokkel (en mensenhandel). Dat schema zal worden gebruikt voor het interne werk, maar ook voor de antwoorden die moeten worden gegeven op de verzoeken van internationale instellingen.

Er zal tevens worden toegezien op de contextualisering van de informatie, rekening houdend met de beschikbare kwalitatieve elementen.

Ook de gerechtelijke informatie is belangrijk. Betere informatie betreffende de vonnissen en de veroordelingen zal de mogelijkheid bieden om het fenomeen en de behandeling ervan door het gerechtelijke apparaat beter te kennen.

Op grond van de gegevens waarover wij beschikken, weten wij dat inzake mensensmokkel jaarlijks een vijftigtal vonnissen wordt uitgesproken. Die vonnissen of een deel van die vonnissen zullen worden opgevraagd bij de griffies van de betrokken rechtbanken of hoven van beroep. Een analyse daarvan zal worden geïntegreerd in het verslag van de regering inzake mensenhandel en mensensmokkel (in voorkomend geval – het gaat immers om een tweejaarlijks verslag – in het kader van de werkzaamheden van de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en de mensenhandel zal vooraf een bijzondere analyse worden besproken).

Myria publiceert eveneens een samenvatting van de rechtspraak in het kader van diens jaarverslag inzake mensenhandel en mensensmokkel. Bepaalde beslissingen zijn beschikbaar op de website van het centrum.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
- **Een correcte codering van de veroordelingsgegevens inzake mensensmokkel verzekeren**	FOD Justitie	2016 (wijzigingen in de gegevensbank)
- **Het IAMM samenroepen en werken aan een schema van gegevens die de partners elk afzonderlijk verzamelen**	Beheerscomité van het IAMM	Begin van de raadplegingen in 2016 – werk afgerond in 2016
Meer rechtspraak inzake mensensmokkel verzamelen en een analyse ervan aanbieden	FOD Justitie/College van procureurs-generaal	2018

7. De inspanningen inzake opleiding voortzetten

In het algemeen worden de gerechtelijke diensten en de politiediensten reeds opgeleid op het stuk van de mensensmokkelproblematiek. Zo wordt tijdens de basisopleidingen van de magistratuur doorgaans een dag gewijd aan mensenhandel en een andere halve dag aan mensensmokkel.

Ook tijdens de studiedagen van het expertisenetwerk mensenhandel en mensensmokkel wordt van gedachten gewisseld over het fenomeen.

Op verzoek van de politiescholen, de politiediensten en de gemeentebesturen, verleent de Dienst Vreemdelingenzaken op zeer regelmatige basis ondersteuning bij de opleidingen en de infosessies die worden georganiseerd ten behoeve van de politiediensten en de gemeenteambtenaren over de adrescontroles, de onderschepping van vreemdelingen, de verblijfsdocumenten en de openbare orde. Het is mogelijk ook het aspect mensensmokkel erin op te nemen. Ook bij Defensie zijn opleidingen over mensenhandel gegeven. Een herhaling van die opleiding is gepland. Er zal worden overwogen om daarin een deel "mensensmokkel" te integreren.

De inspanning moeten dus worden voortgezet volgens vier hoofdlijnen:

1. een deel over mensensmokkel integreren in de basisopleidingen georganiseerd door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding;

2. Wat de politie betreft, zullen de genomen opleidingsinitiatieven worden voortgezet. Jaarlijkse informatiesessies over mensensmokkel zullen worden georganiseerd. Aan de politie-interventiegids zal een fiche "mensensmokkel" worden toegevoegd. De verspreiding van de nieuwsbrief "mensenhandel en mensensmokkel" van de federale politie zal worden voortgezet en de communicatie van informatie over nieuwe tendensen aan enquêteurs en magistraten zal worden opgevoerd.

3. De Dienst Vreemdelingenzaken zal het onderdeel "smokkel" opnemen in de opleidingen verstrekt inzake hetzij administratieve controle, hetzij als aanvullende informatie tijdens de opleidingen over mensenhandel.

4. De opleidingen voor de voogden inzake mensenhandel zullen worden voortgezet. In dat kader zal het belangrijk zijn verbanden te leggen met mensensmokkel, meer in het bijzonder omdat de niet-begeleide minderjarigen meer bescherming genieten gelet op hun kwetsbare toestand en zulks ongeacht zij het slachtoffer van mensenhandel of mensensmokkel zijn.

5. Defensie zal een deel "mensensmokkel" integreren in de opleidingen die zij organiseert inzake mensenhandel.

Ingeval dat als relevant wordt beoordeeld of rekening houdend met de betrokken diensten, kunnen specifieke en exclusieve informatiesessies worden opgezet over mensensmokkel.

Daarnaast hebben reeds opleidingen plaatsgevonden voor het personeel van Fedasil, teneinde het te informeren over mensenhandel. Het Bureau van de Interdepartementale Cel heeft informatiedocumenten (synthesefiches) uitgewerkt ter ondersteuning van de opleiding georganiseerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, Fedasil en de centra gespecialiseerd in de opvang van slachtoffers van mensenhandel.

In die documenten worden situaties van mensenhandel en mensensmokkel geïdentificeerd die minderjarigen kunnen ondergaan of mogelijkerwijs hebben ondergaan, aangezien die opleidingen aanvankelijk waren gefocust op de meest kwetsbare personen.

Er moet worden onderzocht of in die toekomstige opleidingen ook geen deel over mensensmokkel "met volwassenen slachtoffers" moet worden opgenomen, of geen specifieke opleidingen over mensensmokkel moeten worden georganiseerd en of eventueel aanvullende basisinformatie moet worden toegevoegd aan de passende documenten.

Tot slot moet over het algemeen wanneer het deel "smokkel" aan bod komt, hetzij als aanvulling op een opleiding inzake "handel", hetzij in het kader van een specifieke opleiding, zowel op federaal niveau als op het niveau van de deelstaten[9] aandacht worden besteed aan de bijzondere technieken en middelen die de mensensmokkelaars gebruiken (bijvoorbeeld valse documenten, methoden om verblijfstitels te verkrijgen (huwelijken, enz.), enz.[10]). Daarnaast worden de indicatoren van de zwaardere vormen van mensensmokkel benadrukt.

8. In de landen van herkomst informeren over de aan mensensmokkel verbonden risico's

De preventie van mensensmokkel is een belangrijk aspect.

De Dienst Vreemdelingenzaken heeft reeds initiatieven genomen in het kader van specifieke projecten met het oog op het informeren over de aan mensensmokkel en mensenhandel verbonden risico's.

[9] Zie inzonderheid het AP inzake mensenhandel en de acties op het niveau van de deelstaten. Dit is een belangrijke aangelegenheid, in het bijzonder met betrekking tot de minderjarigen en de informatie bijvoorbeeld in de jeugdzorg- en jeugdbeschermingssector.

[10] De richtlijn van het College van procureurs-generaal inzake schijnhuwelijken heeft bijvoorbeeld de aandacht gevestigd op het gegeven dat de organisatie van het huwelijk in bepaalde gevallen gelinkt kan zijn aan mensensmokkel.

Er wordt aldus verwezen naar een campagne die werd georganiseerd in het kader van de preventie van economische exploitatie van Braziliaanse onderdanen in België. In 2009 en 2010 werden twee projecten geïnitieerd.

In 2009 heeft de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) een informatie- en bewustmakingscampagne georganiseerd in samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken. Het doel was potentiële slachtoffers via informatie te leren zich weerbaarder op te stellen, opdat ze niet in handen zouden vallen van mensensmokkelaars. Deze campagne bestond inzonderheid uit informatiesessies, een affichecampagne, de verspreiding van folders in het Portugees, het opzetten van een website in het Portugees, de installatie van een hotline, en een uitgebreide informatiebrochure in het Portugees.

Het tweede project in 2010 was een gemengd project in Brazilië en België en beoogde bilaterale samenwerking op te zetten tussen alle bevoegde diensten in beide landen. Dit project omvatte de organisatie van twee workshops in Goiania en Brussel met het doel om samen met de Braziliaanse autoriteiten te bestuderen hoe preventie tegen economische uitbuiting van Brazilianen kan georganiseerd worden.

Die contacten hebben geleid tot het ontstaan van nauwere samenwerking tussen België en Brazilië toegespitst op de ontwikkeling van rechtstreekse kanalen en van gegevensuitwisseling als grondslag van de toekomstige samenwerking en de communicatie. De Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en mensenhandel heeft eveneens bepaalde instrumenten uitgewerkt met het oogmerk de personen te informeren over de risico's op uitbuiting zodra zij in België zijn aangekomen.

Die informatie is evenwel vooral op mensenhandel gefocust en minder op mensensmokkel.

In het kader van een ad-hocgroep van de Interdepartementale Cel die onder de voogdij van de Dienst Vreemdelingenzaken staat, zal een brochure worden uitgewerkt om te informeren over mensensmokkel en de gevolgen ervan. Daarin zullen concrete gevallen aan bod komen. De brochure zal worden gebruikt in het kader van bilaterale programma's waaraan de Dienst Vreemdelingenzaken/de staatssecretaris voor Asiel en Migratie meewerkt.

Doorgaans wordt erop toegezien dat de ontwikkelde documenten ook elektronisch worden verdeeld/toegankelijk zijn.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
Een informatiebrochure over de aan mensensmokkel verbonden risico's uitwerken	Dienst Vreemdelingenzaken/Bureau Cel MH	2016/2017

De informatieprojecten in de landen van herkomst voortzetten	Staatssecretaris voor Asiel en Migratie/Dienst Vreemdelingenzaken

Het EMN-verslag "A Study on smuggling of migrants"[11] toont aan dat de personen die zijn of werden onderworpen aan mensensmokkel sneller geloof hechten aan de verhalen en getuigenissen van personen die erin geslaagd zijn hun bestemming te bereiken dan aan mededelingen van instellingen waarin voor de gevaren wordt gewaarschuwd. Om die reden moet worden onderzocht op welke wijze de ontwikkelde instrumenten ook met dit aspect rekening kunnen houden en op welke wijze de betrokken gemeenschappen in België bijvoorbeeld in kennis kunnen worden gesteld.

9. Voorzien in een correcte doorverwijzing van de personen die werden onderworpen aan zwaardere vormen van mensensmokkel, met bijzonder aandacht voor de minderjarigen

De volwassenen en de minderjarigen die werden onderworpen aan ernstige vormen van mensensmokkel moeten correct worden doorverwezen. Onder bepaalde strikte voorwaarden kunnen de bijstandsmaatregelen die gelden voor de slachtoffers van mensenhandel inderdaad op hen worden toegepast.

De doorverwijzing van slachtoffers van mensenhandel en van de zwaardere vormen van mensensmokkel gebeurt op grond van de multidisciplinaire omzendbrief van 26 september 2008 die thans wordt herzien (ook omgezet in Col ten behoeve van de magistraten). De omzendbrief werd herzien (2011-2013), maar dat gebeurde destijds niet in het specifieke kader van mensensmokkel.

Om het reeds gedane werk te vervolledigen, zal het specifieke deelaspect van de doorverwijzing van de personen die werden onderworpen aan mensensmokkel en de toepassing van het in de circulaire mechanisme op die gevallen worden geëvalueerd. Het Bureau van de Cel en de leden ervan zullen een methodologie bepalen en dat onderzoek voeren.

Er wordt overigens overwogen om meer te informeren over de toepassing van deze procedure, in het kader van de opleiding (zie onderdeel opleidingen) of door de ontwikkeling van informatie-instrumenten.

Wat de niet-begeleide minderjarigen betreft werden, met het oog op een effectieve doorverwijzing, reeds opleidingen gegeven, inzonderheid door FEDASIL, de Dienst Vreemdelingenzaken en de opvangcentra of door de FOD Justitie, de Dienst Vreemdelingenzaken en diezelfde centra. Het was onder andere de bedoeling om het

[11] EMN, A Study on smuggling of migrants, executive summary, September 2015, blz. 4.

sociaal personeel of de voogden bewust te maken van de problematiek van de slachtoffers van mensenhandel. Er ging ook aandacht uit naar de dimensie "smokkel".

Het Bureau van de Interdepartementale Cel heeft in het kader van die opleidingen een fiche uitgewerkt met de indicatoren voor mensenhandel en mensensmokkel en met de wijze waarop de slachtoffers moeten worden doorverwezen.

Die opleidingen zullen worden herhaald om meer nadruk te leggen op de minderjarige slachtoffers van mensensmokkel. De beschikbare informatiefiches zullen ook worden verspreid in de diensten van de Dienst Vreemdelingenzaken in het kader van de gegeven opleidingen.

Tegelijk zal een vademecum inzake de doorverwijzing van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen worden opgesteld met het oog op een optimale doorverwijzing van de minderjarigen.

Project	Verantwoordelijkheid	Timing
Ontwikkelen van informatietools	Iedere actor op grond van zijn initiatieven (eventueel met de steun van het Bureau Mensenhandel en Mensensmokkel)	2016 – 2018
Ontwikkelen van een derde luik voor de evaluatie van de omzendbrief van 2008, toegespitst op de zwaardere vormen van mensensmokkel	Bureau Mensenhandel en Mensensmokkel en zijn partners	2016/2017
Afwerking van een vademecum inzake de doorverwijzing van de NBMV's	Bureau Mensenhandel en Mensensmokkel (mandaat)/dienst Voogdij/Dienst Vreemdelingenzaken	2016/2017
Toezien op de verspreiding van de praktische fiches inzake de doorverwijzing van de slachtoffers naar de verschillenden bevoegde actoren (bijvoorbeeld de voogden, de diensten van Fedasil, enz.)	Dienst Vreemdelingenzaken/Fedasil/Bureau Cel MH	2016

10. Internationale follow-up

België werkt samen met verschillende internationale organisaties of verleent op geregelde basis zijn medewerking in het kader van bepaalde projecten, in het bijzonder met de Verenigde Naties, de OVSE, de Raad van Europa, de Europese Unie, de BENELUX, de IOM, de ICMPD, enz.

Die samenwerking en uitwisseling krijgen een vervolg met een Belgische vertegenwoordiging in de internationale werkgroepen zodra een meerwaarde kan worden geboden en ook via de uitwisseling met partnerlanden in de strijd tegen mensenhandel binnen en buiten de EU.

In het kader van de specifieke internationale projecten of de onderzoeken die een grensoverschrijdende samenwerking inhouden, wordt onder andere verwezen naar de afdelingen 5 en 8.